اشاره

درنامه‌ای از رئیس‌جمهور و معاون امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری درخواست شد:

برقراری عدالت جنسیتی رویکرد برنامه ششم باشد

● **شرق:** هزار نفر از دانشگاهیان، فعالان اجتماعی، فعالان زنان با نگارش نامه‌ای خطاب به دکتر حسن روحانی، رئیس‌جمهوری، شهیندخت مولاوردی، معاون رئیس‌جمهور در امور زنان و خانواده، خواستار توجه به مطالبات جامعه زنان در برنامه ششم توسعه شدند.نویسندگان در بخش‌هایی از نامه این خواسته‌ها را به عنوان اهم مطالبات از برنامه توسعه ششم مطرح کردند و نوشتند: ما امضاکنندگان این درخواست‌نامه، از رئیس دولت یازدهم و معاون امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری تقاضا داریم برای رفع موانع و مشکلات مذکور و شفاف‌سازی هرچه‌بیشتر جزئیات مفاد مرتبط با زنان درسند توسعه ششم، با لحاظ‌کردن مواردی که اشاره شد، در جلب رضایت زنان ایرانی به عنوان نیمی از جمعیت کشور همراهی کنند. بخش‌هایی از این درخواست‌ها شامل:

- قراردادن سهمیه متناسب برای زنان در زمینه‌های مختلف، با توجه به عقبه تاریخی تبعیض‌آمیز و محدودیت‌های فعالیت زنان در جامعه با هدف برقراری عدالت جنسیتی که شعار اصلی دولت یازدهم است، در دستیابی به کرسی‌های سیاسی، امکانات اشتغال، مناصب مدیریتی، تخصیص بودجه، حمایت‌های کارآفرینی، از مسیر تشکیل کمیته‌های نظارتی و اصلاح‌کننده فوری.

-تدبیراندیشی صریح برای تشکیل کمیته‌های فوری، درباره واقعیت‌های اجتماعی حوزه زنان (تجربه زیسته زنان ایرانی) و موارد ویژه‌ای که به صورت مقطعی درمطالبات زنان دیده می‌شوند، آسیب‌شناسی و پیگیری روند اجرائی مفاد برنامه توسعه ششم.

- الزام نهادها و دستگاه‌های مختلف به تخصیص ردیف اعتباری مشخص و بودجه مشخص برای برنامه‌های تدوین‌شده و حمایت کامل از نهادها و مراکز اجرائی حوزه زنان.

- پرهیز از کلی‌گویی و ابهام در برنامه توسعه ششم و توجه به دوگانگی نقش فردی و خانوادگی زنان در آن، همراه با جداسازی بخش زنان و مشکلات خاص آنها از بخش خانواده و مسائل آن.

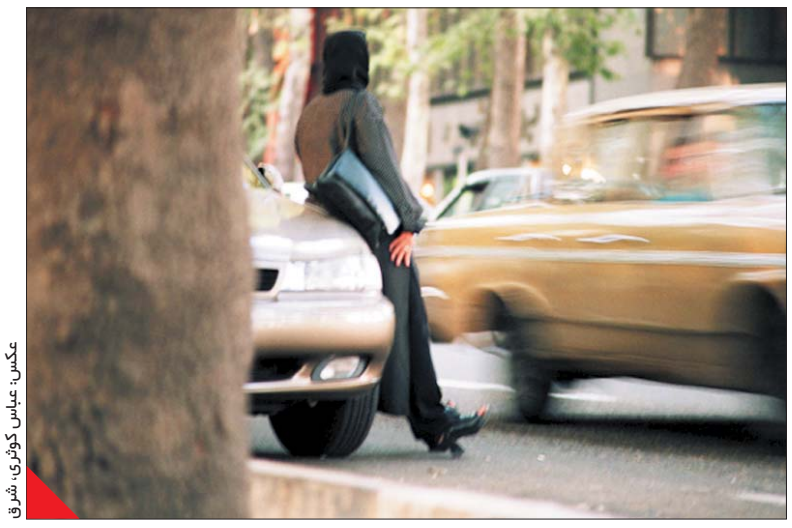
- تشکیل کمیته‌های نظارتی و اجرائی متشکل از حقوق‌دانان، فقها، اساتید دانشگاهی، دانش‌آموختگان مطالعات زنان و فعالان حوزه زنان و تخصیص بودجه‌های حمایت پژوهشی درباره زنان و به زنان پژوهشگر و متخصص، بررسی تحقق یا عدم‌تحقق برنامه‌های توسعه در حوزه زنان و توجه به مکانیسم اجرائی و تخصیص ردیف اعتباری مشخص برنامه‌ها توسط دستگاه‌های مختلف و الزام نهادها و سازمان‌های مختلف کشور به همراهی با این برنامه.

- بازنگری در قوانین حوزه زنان و خانواده به‌ویژه موارد پیش از انقلاب اسلامی، قوانین حمایتی از زنان شاغل (به تفکیک زنان مجرد و متأهل به فراخور)، سیاست‌اندیشی قانونی برای اختصاص میزان یکسان مرخصی زایمان به‌طور مشترک به زن و مرد در خانواده و تدبیراندیشی برای ایجاد امکان اشتغال پاره‌وقت در این مدت برای زوج دیگر از مسیر تشکیل کمیته‌های متشکل از متخصصان این حوزه.

- سیاست‌گذاری و تدبیراندیشی دقیق و جزئی‌نگر همراه با آیین‌نامه‌های دقیق اجرائی درحوزه اقتصادی، شامل مسائل اشتغال و تضمین امنیت شغلی، الزام بخش خصوصی و تعاونی‌ها به ارائه طرح‌های اشتغال‌زایی، کارآفرینی، مدیریت، برنامه‌ریزی و ... می‌شود.

کارگروه آسیب‌های اجتماعی معاونت امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری منتشر کرد

آمار پردرد

عکس: عباس کوثری، شرق

شرق: این‌بار این گزارش را یک مرجع غیررسمی و تأییدنشده ارائه نمی‌دهد، تا دست و دلمان برای انتشارش بلرزد. معاونت امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری، کارگروه آسیب‌های اجتماعی را تشکیل داده و ارائه این گزارش در حضور کارشناسان و خبرنگاران و بیان شفاف آن برای مردم به این معنی است که این آسیب‌ها به مرزی رسیده که مردم باید بیشتر در مورد آنها بدانند.

مصوری‌منش، دبیر این کارگروه که این جلسه را با محوریت «سلامت زنان و رفتارهای پرخطر با تمرکز بر تن‌فروشی» برگزار کرد، سابقه طولانی تن‌فروشی را مورد اشاره قرار داد و گفت: این مسئله تنها در ایران و مختص این دوران نیست، اما باید به این موضوع بپردازیم که چرا و به چه علت برخی از زنان چنین شغلی را برای خود انتخاب می‌کنند؟

ژاله شادی‌طلب، جامعه‌شناس با اعلام اینکه تعداد زنان تن‌فروش در کشور و همراه با جزئیات آن مشخص نیست، تأکید کرد که اگر مسئولی آماری از این زنان اعلام کند، خودش مسئول صحت آن است.

برای مصاحبه پول می‌دادیم

وی به مطالعه‌ای که هشت سال قبل با همکاری ارگان‌های مسئول درباره همین آسیب اجتماعی انجام داده، اشاره کرد و گفت: حدود ۳۰۰ نفر (به طور دقیق ۲۸۹ نفر) از زنان تن‌فروش در این پژوهش مورد سؤال قرار گرفتند که عمدتا در خیابان‌ها آنها را پیدا کردیم. درواقع در این پژوهش به سازمانی خاص برای دریافت این زنان مراجعه نکرده و تمامی آنها کسانی بودند که در سطح شهر تهران و در نقاطی چون زیر پل محمودیه، ابتدای اتوبان کردستان، میدان ونک، همچنین توانیر و جنوب شهر تهران و... مورد مصاحبه قرار گرفتند و پرسشنامه پر کردند. البته ما در مقابل این همکاری و وقتی که در اختیارمان می‌گذاشتند، مبلغی را به آنها می‌دادیم و به همین دلیل در مجموع پژوهش گرانی بود.

معمولا فکر می‌کنند زنان تن‌فروش فراری هستند

شادی‌طلب در ادامه گفت: ۷۶ درصد این زنان هرگز سابقه فرار از منزل نداشته‌اند و اینکه بسیاری از مسئولان و مردم گمان می‌کنند اکثر آنها، افراد فراری هستند اصلا درست نیست. درعین‌حال، عمدتا این افراد را معتاد می‌دانند که به خاطر مصرف مواد مجبور به تن‌فروشی می‌شوند، در حالی که ارتباط این دو موضوع به هم در میان این زنان تنها ۲۳ درصد بود و تنها ۱۲ درصد این زنان قبل از تن‌فروشی تجربه ورود به زندان را داشتند.

تن‌فروشی به اجبار همسر و پدر

اما نکته عجیب این گزارش رسمی آن است که ۹ درصد این زنان برای نخستین‌بار به اجبار شوهر و ۱۸ درصد به اجبار والدین (غالبا پدر) مجبور به تن‌فروشی شده‌اند. شادی‌طلب می‌گوید ۷۰ درصد از این زنان و دختران کمتر از پنج سال بود که تن‌فروشی را شروع کرده بودند و عمدتا سن شروع این کار هم ۱۸ یا ۱۹ سالگی بوده است.

غم نان در صدر دلایل تن‌فروشی زنان

در این گزارش تأکید می‌شود که «مسئولیت تأمین مخارج چند نفر» در زمان تن‌فروشی در صدر دلایل تن‌فروشی این زنان بوده است. شادی‌طلب می‌گوید: داشتن سابقه بازداشت خودشان یا همسر و والدین مخصوصا پدر، آنها را به سمت اجبار برای تن‌فروشی برده است. در این میان کمترین دلیل مربوط به اشاعه تن‌فروشی در معاشرت با دوستانی بوده که به این کار مشغول بوده‌اند. مسئله دیگر درباره شرایط اقتصادی این زنان این است که تنها ۲۲ درصد آنها قبل از تن‌فروشی، شاغل بوده و ۸۰ درصد آنها هیچ شغلی نداشته و مسئول تأمین زندگی چند نفر بوده‌اند. درعین‌حال شغل این ۲۲ درصد شاغل هم جزء مشاغل ناکارآمد و سیاه بوده که نیازهای آنها را تأمین نمی‌کرده است.

اغلب زنان تن‌فروش در کودکی ازدواج کرده‌اند

این جامعه‌شناس می‌گوید اغلب زنان تن‌فروش این پژوهش اولین ازدواجشان در ۱۵ تا ۱۸ سالگی بوده و حتی تعدادی اعلام کرده‌اند که در سن کمتر از ۱۵ سالگی بوده و به‌این‌ترتیب، طبق قوانین بین‌المللی آنها در کودکی ازدواج کرده‌اند. اما مسئله تکان‌دهنده دیگر آن است که تنها شش درصد این زنان بی‌سواد هستند و بیشتر آنها دارای تحصیلات راهنمایی و ابتدایی و دیپلمه هستند. از همه مهم‌تر اینکه حدود ۱۴ درصد آنها دارای تحصیلات فوق‌دیپلم و لیسانس بودند و اگر به این فکر کنیم که این آمار مربوط به هشت سال قبل است، می‌توان با توجه به تحولات جامعه در این هشت سال، عمق فاجعه را بیشتر حس کرد. شادی‌طلب در ادامه گفت: ۱۱ درصد این زنان دارای ازدواج دائم، ۴۲ درصد مجرد و ۳۹ درصد مطلقه، چهار درصد بیوه و همچنین تعداد کمی از آنها کسانی بوده‌اند که بدون طلاق، جدا از همسر خود زندگی می‌کردند.

نیمی از مشتریان زنان تن‌فروش، مردان متأهلند

این محقق اجتماعی معتقد است که مرز بین تن‌فروشی و ازدواج موقت بسیار مبهم است و این موضوع شرایط را سخت‌تر می‌کند. وی گفت: اغلب مشتریان این زنان، مردان ۳۰ تا ۵۰ ساله هستند که تقریبا نیمی از آنها متأهل، ۳۷ درصد دارای تحصیلات عالیه و ۳۳ درصد دارای تحصیلات دبیرستانی هستند. ۸۰ درصد مشتریان این زنان تن‌فروش، شاغل‌اند و ۴۴ درصد هم مردان پردرآمد معرفی شده‌اند.

براساس این گزارش، اولین تجربه این زنان در کنار خیابان بوده و معمولا پس از آن وارد شبکه‌های این شغل شده‌اند. در زمان تهیه این پژوهش ۴۲ درصد این زنان از طریق شبکه روابط اجتماعی، ۲۲ درصد با حضور در کنار خیابان و ۲۵ درصد با تماس تلفنی، به کار خود ادامه می‌دادند و البته راه‌های دیگری هم وجود داشت. محل جلب مشتری هم خیابان‌های اصلی شهر یا منزل این مردان بوده که البته این مسئله بسیار جای تعجب دارد.

دوسوم زنان تن‌فروش هرگز آزمایش ایدز نداده‌اند

شادی‌طلب در ادامه شرح گزارش تکان‌دهنده خود می‌گوید: آگاهی‌های این زنان از ایدز و سایر بیماری‌های مرتبط با این شغل بسیار اندک بود و ۶۸ درصد از زنان مجرد تن‌فروش و ۷۵ درصد از زنان مطلقه تن‌فروش، هرگز آزمایش ایدز نداده بودند یا از لوازم پیشگیری استفاده نمی‌کردند. مینو محرز، متخصص بیماری‌های عفونی هم که در این نشست حضور داشت، آب پاکی را روی دست همه ریخت و گفت این آمار مربوط به حدود هشت سال قبل است و بررسی ما در سال ۹۱ تا ۹۲ روی ۱۶۱ نفر نشان می‌دهد که وضع به‌مراتب بدتر است. درحال‌حاضر و طبق آماری که دقیق نیست، ۵۰۰ زن معتاد و مسئله‌دار جنسی در شهر تهران هستند که برای تأمین مواد، این کار را انجام می‌دهند و به طور میانگین از هر ۱۴ نفر، دو نفر مبتلا به HIV مثبت است. همچنین حدود ۵۰۰ زن کارتن‌خواب خیابانی در کشور وجود دارد؛ آماری که در سال‌های قبل اصلا وجود نداشت.

> **۹ درصد این زنان تن فروش برای نخستین‌بار به اجبار شوهر و ۱۸ درصد به اجبار والدین (غالبا پدر) مجبور به تن‌فروشی شده‌اند.**
> **۷۶ درصد این زنان هرگز سابقه فرار از منزل نداشته‌اند و اینکه بسیاری از مسئولان و مردم گمان می‌کنند اکثر آنها، افراد فراری هستند اصلا درست نیست. همچنین عمدتا این افراد را معتاد می‌دانند که به خاطر مصرف مواد مجبور به تن‌فروشی می‌شوند**

یک‌سوم مبتلایان به ایدز کشف می‌شوند

این فعال حوزه مقابله با ایدز اعلام کرد که تنها یک‌سوم افراد مبتلا به HIV مثبت شناسایی می‌شوند و شرایط آموزش در جامعه بسیار نامناسب است و افراد نمی‌دانند که در مقابل این آسیب و بی‌بندوباری چگونه از خود محافظت کنند. محرز در ادامه این آمار نگران‌کننده می‌گوید عمده‌ترین راه انتقال HIV مثبت در ایران تماس جنسی است و هر روز افزایش می‌یابد و نسبت آن هم ۶۰ درصد مرد و ۴۰ درصد زن است. البته بسیاری از این زنان هیچ رفتار پرخطر جنسی نداشتند، بلکه تنها ازدواج کردند و حتی نمی‌دانستند که مبتلا به HIV مثبت هستند. محرز در تکمیل این آمار می‌گوید: هر سه ماه تا دو هزار نفر به تعداد مبتلایان به ایدز افزوده می‌شود. محرز می‌گوید: یک کار خوب در زندان‌های ایران انجام می‌شد که به فرد معتاد متادون و سرنگ داده می‌شد اما آن را متوقف کردند و الان معتادان را در مراکز ماده ۱۶ کنار هم جمع می‌کنند و زمینه شیوع این بیماری فراهم می‌شود. وی در تکمیل این موضوع گفت: از ۱۶۱ زن حاضر در این تحقیق پنج درصد مبتلا به HIV مثبت بودند و اعلام کردند که در اقصانقاط تهران اقدام به برقراری ارتباط جنسی می‌کنند. ۸۰ درصد آنها به محل کار یا زندگی مشتری خود رفته‌اند و سایرین در خیابان‌ها به کار خود ادامه می‌دادند؛ این زنان به طور متوسط هفت روز کار می‌کنند و روزانه چهار مشتری دارند. این آسیب‌شناس به تعداد زنان ازدواج‌نکرده موجود در جامعه و افزایش سن ازدواج اشاره کرد و گفت: امکان گرایش جوانان به این آسیب و جلب زنان تن‌فروش زیاد است و وجود این زنان را نمی‌توان انکار کرد و حداقل کاری که می‌توانیم برای جلوگیری از آسیب بیشتر به فرزندانمان انجام دهیم این است که آنها را سالم نگه داریم تا جامعه از بیماری‌های آنها مصون بماند.

به گزارش خبرگزاری‌ها، آمار محرز در مورد سن تن‌فروشی نسبت به آمار هشت سال قبل ژاله شادی‌طلب فرق زیادی دارد. او می‌گوید متأسفانه ۴۴.۱ درصد زنان در روابط جنسی خود از لوازم پیشگیری استفاده می‌کنند اما حتی این تعداد نیز در صورت گرفتن وجه بیشتر، از استفاده چنین لوازمی خودداری می‌کنند. میانگین سنی اولین رابطه جنسی این زنان ۱۶سالگی بوده و حتی در بین افراد حاضر در پژوهش ما فردی را داشتیم که در هشت سالگی اولین رابطه جنسی خود را داشته است. همچنین در تحقیقی که چندی پیش روی کودکان کار و خیابان انجام دادیم، متوجه شدیم چهار درصد آنها رابطه جنسی دارند. وی همچنین میزان شیوع مصرف مشروبات الکلی و مواد مخدر از جمله شیشه در میان این زنان را در مرز هشدار اعلام کرد و گفت: ۱۱۲ نفر از ۱۶۱ نفر حاضر در پژوهش، تجربه مصرف مشروبات الکلی را داشتند و مصرف شیشه نیز زیاد و رو به افزایش بود. وی استفاده از مواد روان‌گردان و مخدر به‌خصوص در میهمانی‌های جوانان را زمینه بروز یک فاجعه و بی‌بندوباری جنسی یاد کرد. وی در ادامه توصیه کرده که هرچه زودتر کلینیک‌های زنان آسیب‌دیده در کشور پیگیری شود.

حیرت «قانون» در تن‌فروشی

هما داوودی، حقوق‌دان با بیان اینکه از اول انقلاب تا به حال «زنا» جرم محسوب می‌شود اما در مقابل واکنش‌های جامعه‌شناسان، پزشکان و آسیب‌شناسان، قانون‌گذار متحیر است. تن‌فروشی جرم است و نوعی زنا محسوب می‌شود، اما تکرار می‌شود و وجود دارد، پس در چنین شرایطی به لحاظ کیفری و در تحلیل حقوقی، غیر از زنا نیست و چون مکررا انجام می‌شود به طریق اولی، جرم است. مسئله اینجاست که کشور به این معضل گرفتار شده و جامعه را در چنبره خود گرفته است. در این شرایط پزشک و جامعه‌شناس می‌گویند باید این معضل را به رسمیت بشناسیم تا مانع شیوع و انتقال آسیب آن شویم اما همچنان قانون، دچار حیرت است.

وی به تفاوت رفتار قانون درباره این پدیده بین زنان تن‌فروش و سایر زنان اشاره کرد و گفت: بسیاری از زنان هستند که به علت داشتن روابط نامشروع حتی دادن اس‌ام‌اس یا بیرون‌رفتن با مردی دیگر در صورت شکایت شوهرشان، محکوم شدند و دادگاه برای آنها حد مشخص کرد و شلاق خوردند اما چرا تن‌فروشان در حاشیه امن قانون هستند؟ با این استدلال که پدیده تن‌فروشی در نظام اسلامی و اخلاقی جای ندارد. اگر آنها در محل مشخصی حضور داشتند، می‌توانستیم طول و عرض و ابعاد آنها را مشخص کنیم، برایشان برنامه‌های پیشگیری اجرا کنیم اما حالا که آنها به صورت پنهانی در کل جامعه پخش شده‌اند، دیگر قابل‌شناسایی نیستند. داوودی می‌گوید: اگر جلو این مسئله را بگیریم، آمار تجاوزبه‌عنف، ربودن زنان عفیف در کشور زیاد می‌شود و مانده‌ایم که آیا با این پدیده مبارزه کنیم یا آن را رها کنیم؟

ادامه در صفحه ۱۷

دریچه

مدیریت بحران محله‌محور

شناسایی و سازماندهی واحدهای همسایگی

فاطمه صالح*

● کلان‌شهر تهران با وسعتی بیش از ۷۰۰ کیلومترمربع و جمعیت ثابتی بالغ بر هشت میلیون نفر به زنجیره‌ای متشکل از طرح‌ها و برنامه‌های شهری نیازمند است. ارتباط میان این طرح‌ها و تأثیرات متقابل آنها در سطوح کلان، میانی و محلی به‌عنوان یک ضرورت منطقی قابل تأمل و تعمق است. شهر را هم روابط و فعالیت‌هایی که در آن جاری و روان است، پدید می‌آورد و هم عواملی چون ساختمان‌ها، خیابان‌ها و فضاها یا کالبد شهر. به‌عبارت‌دیگر زندگی و حیاط شهر و کالبد آن بر یکدیگر تأثیر متقابل دارند. نقشه‌ها و طرح‌های برنامه‌ریزی شهری، رابطه میان فعالیت‌ها و عوامل کالبد شهر را تعیین می‌کنند. مردم و فعالیت‌های آنان نیز به‌عنوان «فاکتورهای اصلی» عناصر کالبدی شهر را جان و زندگی می‌بخشند. با تدوین برنامه‌ها نیز چارچوب کلی کار و مشکلات و امکانات مشخص می‌شود. البته با سابقه نه‌چندان طولانی برنامه‌ریزی شهری در جهان، متناسب با فرایند برنامه‌ریزی شهری کنونی کمتر دیدگاه بحران را شامل می‌شود، مخصوصا در کشور ایران. چنین به‌نظر می‌رسد که میزان تأثیر مثبت و موفقیت طرح‌ها و برنامه‌های شهری، بستگی مستقیم به مردم و جامعه داشته که این موضوع در میزان تأمین آسایش، روانی و شادابی و زنده‌بودن شهرها متجلی و نمایان می‌شود. براساس تجارب حاصله انجام عملیات واکنش‌های اضطراری مقابله با بحران به‌تنهایی از عهده دولت‌ها خارج است و تلاش‌های گروهی جامعه برای کاهش خسارات، جزء لاینفک فعالیت‌های مرتبط محسوب می‌شود. برای به‌کارگیری نیروی بالقوه جامعه نیز آموزش، مؤثرترین و مهم‌ترین رکن است. مطالعات نشان می‌دهد در جوامعی که به تدوین برنامه‌های آمادگی پیش از بحران مبادرت ورزیده‌اند توانسته‌اند از میزان تلفات و عدم هماهنگی در انجام وظایف محوله و کارایی سازمان‌های مرتبط تا حد زیادی بکاهند. به‌این‌ترتیب شناسایی واحدهای همسایگی و برنامه‌ریزی مدیریت بحران برای این جوامع محلی امری ضروری است.

کوچک‌ترین واحد اجتماعی در تقسیمات شهری واحد همسایگی نام دارد. برنامه‌ریزی برای واحد همسایگی تلاشی است برای ایجاد واحدهای فیزیکی متعدد از محله‌های مسکونی که در آن افراد متعلق به یک طبقه خاص اجتماعی زندگی می‌کنند. هدف یک برنامه‌ریز شهری آن است که ایده ارزشمند همسایگی را که در زندگی شهری از یاد رفته است، زنده کند.

برنامه‌ریزی واحد همسایگی (محله‌محور) می‌تواند نقش ارزنده‌ای در ایجاد روح همسایگی و ساختار جمعیتی متعادل ایفا کند. هدف طرح واحد همسایگی پیوند عناصر مختلف زندگی اجتماعی و فرهنگی یک محله با یک نظم صحیح است. نیل به هدف واقعی طرح واحد همسایگی تنها با تلاش‌های صمیمانه و حرکت‌های هم‌زمان از سوی اعضای آن امکانپذیر است. نظر به اینکه شهر تهران دارای مردمانی با ویژگی‌های اجتماعی -اقتصادی متنوع و پیچیده بوده و هر منطقه دارای خصوصیات خاص خود است، بنابراین روش‌های اجرای مطلوب «فعالیت‌های مرتبط با بحران در سطح محله» متفاوت خواهد بود.

ادامه در صفحه ۱۷

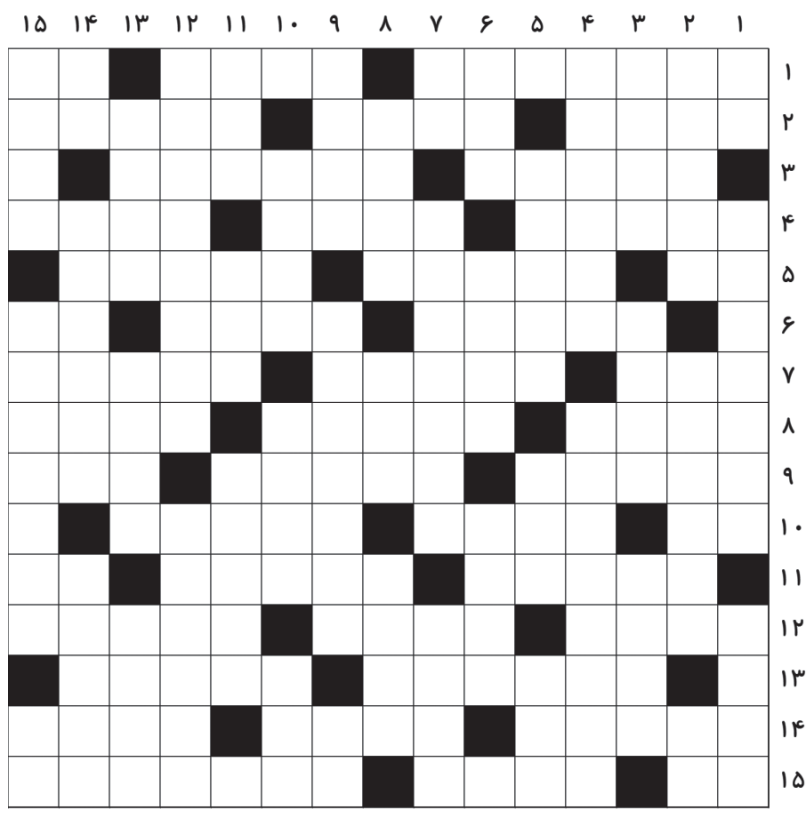
جدول ۲۳۸۷ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

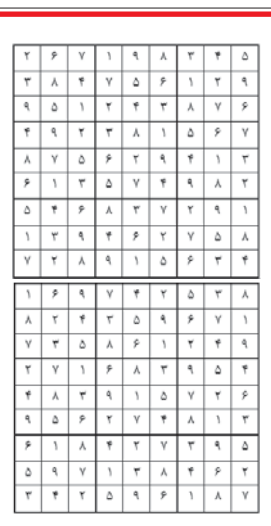
۱- مافوق- شکافته- رود آرام در روسیه ۲- مرغ خوش آوا- پزشک تجویز می‌کند- زن ساکن صومعه ۳- حمال- افسانه‌های دروغ و بی‌اساس ۴- چیره‌دست- بهتر- دارایی و ثروت ۵- صوت شگفتی- سود و بهره- پیش‌رفته ۶- فرو فرستادن- پایتخت اکوادور- ساز کوبه‌ای ۷- افسانه- سروصدا- ظاهر و هویدا ۸- یک یک مردم- روزگار- کرم خورده ۹- نام تعدادی از فراعنه مصر قدیم- بی همتا- جوی طبیعی ۱۰- سیلی- جوال- مؤسس سلسله هخامنشیان ۱۱- برادر کمبوجیه- خواروبار- ام‌الخبائث ۱۲- کنترل‌کردن- پیشین- زدودن، پاک‌کردن ۱۳- ترانه شاد نواحی جنوب ایران- کدخدا ۱۴- کاخی در فرانسه- میوه‌ای شیرین با هسته درشت- در تهیه باروت و مواد منفجره به کار می‌رود ۱۵- رفوزه- سمت راست- میزبان المپیک ۱۹۵۲.

عمودی:

۱- تکرار حرف دوم الفبا- موسیقی‌دان مشهور قرن هجدهم اتریش و خالق اپرای «عروسی فیگارو»- حیله‌گر ۲- بدون تردید و قطعا- حساب‌کردن- دشمن سرسخت ۳- برگزیده از هرچیز- خاموش- روایت‌کننده ۴- سوره عروس قرآن- تجاوز ۵- سرخ مایل به قهوه‌ای- شمشیر دفاعی ژاپنی- نصیب و بهره ۶- درخت کنار- شاعر دشتستانی با دوبیتی‌های ساده و روان- در آشپزخانه بیابید ۷- خمیدگی کاغذ- نامه‌ای که برای آگاهی عموم انتشار یابد- خواننده تصنیف الهه ناز ۸- آسوده- دانه نهان‌زا- کندزبان ۹- بنیان‌گذار- پایتخت کشور آفریقایی گینه- بهتر ۱۰- بیماری کم‌خونی- تاکنون- طبل بزرگ ۱۱- همبایسته- از حروف یونانی- مترسک ۱۲- از بازی‌های کودکانه- تلف‌کردن زمان ۱۳- شهری تاریخی بین اصفهان و نائین- تعظیم- ابریشم مصنوعی ۱۴- خرس فلکی- معادل فارسی ارگانیسم- اسناد ۱۵- درخت جوان- ماه اول- ضمیر مؤنث عربی.

حل سودوکو سخت

حل سودوکو ۱۳۸۳

جدول ۲۳۸۶

سودوکو سخت ۱۳۸۴

		۷	۶		۹			
			۵		۲			۷
۹					۴		۱	
				۶	۳		۴	۸
	۹		۸				۵	۳
	۳		۴			۲	۶	
				۷		۴	۸	
			۲		۵			۱
۵			۱		۸			

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ۱۳۸۴

		۵	۲		۹	۱	۶	
۷			۱	۵	۶	۴		
۱		۸					۹	۲
			۷	۶	۳		۸	۹
	۸				۱	۳	۷	
۲			۸		۵		۴	
۳	۱	۲	۹	۴				۶
۸				۳				۴
۶			۵				۲	

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.